

ОСОБЛИВОСТІ ПОСВІДЧЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ

Поведьонков І. А.

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії 2 курсу
кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики*

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Денисяк Н. М.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Поняття «договору довічного утримання» або «договору догляду», це домовленість двох сторін, відчужувача та набувача про те, що одна сторона доглядає іншу сторону за винагороду у вигляді майна, яке має відповідну цінність. Доглядач під час дії договору, володіє та користується майном без права його відчуження, оскільки під час нотаріального посвідчення договору право власності переходить від відчужувача до набувача відповідно до вимог ст. 748 Цивільного кодексу України з урахуванням вимог ч. 3, ч. 4 ст. 334 Цивільного кодексу України. Право на нерухоме майно, яке підлягає державній реєстрації, виникає з дня такої реєстрації відповідно до чинного законодавства, але не в повному обсязі.

Договором врегульовується порядок, періодичність, та як саме здійснювати догляд. Договір укладається у письмовій формі, та посвідчується нотаріусом відповідно до вимог ст. 745 Цивільного кодексу України.

У разі недодержання форми яка передбачена законом, такий договір є недійсним.

Необхідно звернути увагу на те, що обов'язковою умовою у договорі є його нотаріальне посвідчення та відповідна реєстрація. Реєстрація права власності на зазначене майно здійснюється нотаріусом який посвідчив договір, а у разі не можливості, відповідним територіальним реєстраційним державним органом (реєстраційною службою), які мають на це відповідні повноваження.

Договір довічного утримання має характерні ознаки та особливості, наприклад: майно переходить у власність набувача, але він не зможе розпоряджатись таким майном на період дії договору, тобто у набувача відсутнє право на відчуження даного майна (продажу, дарування, міни,

або передачі в заставу), оскільки при посвідченні договору накладається заборона відчуження майна в установленому державою порядку, про що нотаріусом обов'язково проставляється відповідна відмітка «Про накладення заборони відчуження» на всіх примірниках договору згідно ст. 73 Закону України «Про нотаріат». Для відчужувача, зазначене є реалізацією можливості належного догляду за ним.

Договір довічного утримання також може бути укладений на користь третьої особи – утриманця. У такому випадку, опікун укладає договір довічного утримання з доглядачем, який повинен надавати утримання та догляд утриманцю. Договір має тривалий термін дії та вимагає від набувача тривалого і систематичного виконання своїх обов'язків визначених за договором, тобто передбачено, що договір довічного утримання укладається вічужувачем до дня його смерті, або до дня розірвання договору.

Зазначений договір регулює цивільні, майнові та соціальні відносини між сторонами. Під час посвідчення цього правочину перевіряється обсяг цивільної дієздатності фізичних осіб, які присутні під час підписання договору. У разі необхідності нотаріус може вимагати від особи документи, які посвідчують повну дієздатність (наприклад витребувати лікарську довідку про стан психічного здоров'я) для того, щоб виключити сумніви про дієздатність особи, яка звернулась за вчиненням нотаріальних дій.

Відповідно до статті 44 Закону України «Про нотаріат», обсяг цивільної дієздатності фізичної особи перевіряється за паспортом громадянина України, або іншим документом за яким встановлюють особу.

Нотаріус не може встановити дієздатність за такими документами: посвідченням водія, карткою моряка, посвідченням особи про інвалідність, посвідченням учасника бойових дій чи посвідченням виданим за місцем роботи фізичної особи, тощо.

Також необхідно звернути увагу на те, що зазначений договір є довгостроковим, оскільки термін дії договору, триває до моменту смерті відчужувача та його поховання. Зазначений договір може бути розірваний за згодою сторін або у судовому порядку у разі добровільної відмови однієї із сторін.

У разі розірвання договору за взаємною згодою, відчужувачу та набувачу необхідно звернутись до нотаріуса для посвідчення договору про розірвання договору довічного утримання. Після підписання сторонами такого договору, відчужувачу повертаються попередні правовстановлювальні документи на майно, які були надані нотаріусу під час посвідчення договору довічного утримання, та нотаріусом проставляються на всіх примірниках договору відмітки про його розірвання з обов'язковим зазначенням дати та реєстрового номеру договору про його розірвання,

відповідно до вимог пп. 7.2, пп. 7.7 п. 7 Глави 1 Розділу II «Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» (надалі – Порядок).

У разі розірвання договору у судовому порядку, стороні яка бажає розірвати договір, необхідно звернутися до суду з відповідною позовною заявою та надати мотивовані підстави для його розірвання. У разі винесення судом рішення про розірвання договору довічного утримання, відчужувачу необхідно звернутись до нотаріуса, який посвідчив договір, з відповідним рішенням суду та заявою про повернення документів, які посвідчують право власності та надавались для вчинення нотаріальної дії.

У цьому разі, нотаріусом до договору довічного утримання долучається рішення суду, проставляється відмітка про його розірвання на примірнику договору, який зберігається у справах нотаріуса, та у реєстрі для реєстрації нотаріальних дій (пп. 7.6 п. 7 Глави 1 Розділу II Порядку). Відчужувачу повертаються попередні правовстановлювальні документи, які були надані нотаріусу під час посвідчення цього договору, відповідно до пп. 7.7 п. 7 Глави 1 Розділу II Порядку.

Після смерті відчужувача, набувач звертається до відповідної реєстраційної служби актів цивільного стану для отримання свідоцтва про смерть відчужувача. Після отримання свідоцтва про смерть, набувач звертається до нотаріуса з відповідною заявою про зняття заборони відчуження з майна яке є предметом у договорі довічного утримання та в додаток долучає копію свідоцтва про смерть, і надає оригінал для огляду. Зазначені дії набувача підтверджують, що ним виконані усі умови договору та здійснені усі необхідні дії передбачені договором, що дає можливість набуття права власності (володіння, користування, розпорядження).

Отже, на нашу думку договір довічного утримання спрямований на захист інтересів відчужувача, забезпечення можливості отримання відповідного майна набувачем. Сутністю договору є систематичний догляд за людиною, яка цього потребує, а вигодою набувача є отримання майна за належне виконання своїх обов'язків, зазначених у договорі. Такі взаємовідносини є соціально необхідними та важливими у сучасному суспільстві.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 28.02.2024).

2. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#n352> (дата звернення 28.02.2024).

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n5815> (дата звернення 28.02.2024).

4. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (дата звернення 28.02.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-405-7-22>

**ДО ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВКЛЮЧАЮЧИ ВІДНОВНЕ
ПРАВОСУДДЯ, РОЗВИТОК РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ
ТА ЗДАТНОСТІ ПРОТИДІЇ ВОРОЖИМ ІНФОРМАЦІЙНО-
ПСИХОЛОГІЧНИМ ОПЕРАЦІЯМ**

Светлічний І. В.¹

адвокат,

аспірант

*Інститут держави і права імен В. М. Корецького
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Бурчак Л. І.²

аспірант

*Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України
м. Київ, Україна*

Військовослужбовцям сил оборони України найчастіше потрібна правова допомога у розв'язанні питань, пов'язаних з військовою службою та з іншими життєвими, сімейними проблемами. Статтею 59 Конституції України гарантовано право кожного на правову допомогу [1].

Так, згідно дослідженням українських науковців (Гридковець Л.М., Бурчак Л.І., Светлічна О.В., Светлічний І.В. та інших) найчастіше сімейні

---

¹ Светлічний Ігор Валерійович <https://orcid.org/0000-0001-7328-548X>

² Бурчак Леся Іванівна <https://orcid.org/0009-0004-5116-4694>